קמז א מיי' פ"ח מהל' זכיה ומתנה הל' כ סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנ סעיף ה:

קמח ב מיי' פ"ח מהל' כלאים הל' יח סמג לאוין רפ טוש"ע יו"ד סי' רלו סעיף יד:

קמט ג ד מיי' פ"ח מה' זכיה ומתנה הל' [ב] ה סמג עשין פב עור וש"ע ח"מ סי' רנד:

קנ ה מיי' שם הל' ב וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' רנ סעיף ה:

קנא ו מיי' שם פ"ד הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רמב סעיף יח:

רבינו גרשום

אמרו לו כו' וקיימו את ברייה. אלמא דדברי שכיב מרע כשתובין וכמסורין דמו דאמירה בעלמא קיימו את דבריה: אמר להו ר' אליעזר. לעולם צריך חיזוק קנין כבריא והכא שלא נדרין עשו להם לבני רוכל לפי שהיו רשעים תקבון אמן ואין מבראין ראיה מהם שמוטב שתירש הבת יותר מהם לפיכך קנתה הבת: במרוני אחד. מאותו מקום היה ששמו מרון שכיב מרע היה והיו לו מטלטלין הרבה ולקח בית אלע שקנהו בזול שאינו אוי לחרישה ולא קנאו אלא להאי דאית ליה יד ולעשות בו. וקיימו חכמים את ברייה. אלמא דצריך חיזוק מעשה כבריא: בריא היה. הכי צריך חיזוק: מקיימי רצים בכרם היו. וחשבון יע וכלאים בכרם הוי ראיל דאינהו מקיימי בידים ן: וחכמים אומרי' לא ידיש אלא בדבר שכמהו מקיימין. הואיל שרוב בני אדם אין מקיימין אותו לא חשוב כלאים ולעולם משום האי טעמא לא קיימו חכמים את דבריה כי אם דדברי שכיב מרע בתובין וכמסורין דמי: אפי' בשבת. אע"ג דבעלמא אין קנין בשבת דכל קנין מי מקח וממכר דתפיש נחן סודר ומקני בשביל הוא סודר מאי דבעי אפ"ה בי שכיב מרע קנין אפי' בשבת: ולא ליחוש לדברי אליעזר. כלומר האי קאמר קנין משכיב מרע אפי' בשבת לאו משום דרישין כלל לדברי ר' אליעזר ואחד מסוכן צריך בריא ואחד מסוכן סבריא ין. אלא כדבון סבריא ראו דבאמירה בעלמא סגיא ראי דקאמר קנין אפי' בשבת לאו משום דצריך ין אלא משום גזירה שמא דתרף דעתו עליו. דאיכא כיב מרע דחשיב בדעתיה דאין מתנתו כלום בלא ין דאע"ג דאמרינן ליה דא צריכת קנין לא סמיך דנתיה. ואי מינעין ליה קנין שום שבת אתא לטרוף דנתו דלא פקיד כלל. אלא הואיל דההוא קנין ס אפי' בברייא הוא דבאמירה בעלמא סגיא שבקינן ליה לעבד קנין כדי שיחלק: ר' אליעזר אומר. אע"ג דבחול צריך ס) קנין שכיב מרע ורבה לקנין כדאמר בקנין שטר ובחזקה: בשבת דבריו קיימין. כלא כתיבה דואיל ואין יכול לכתוב ן הכתיבה מעכבת: אבל לא בחול. אין דבריו קיימין לא כתיבה דהואיל דראוי לכתוב כתיבה מעכבת: ור' יהושע אומר בשבת אמרו כ אמר אם בשבת אמרו ינן דכתובין וכמסורין דאו דאין ראוי לכתוב כל ן בחול דראוי לכתוב

דכתובין דמי ואין כתיבה מעכבת כדאמר כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת: כיוצא בו (אין) זכין לקטן. דמצי לזיותן ליה על ידי אחר דאע"ג דלית ליה יד לעצמו למקני אין ידו מעכבת בו וקני על ידי אחר: ואין זכין לגדול. על ידי אחר הואיל דאית ליה יד ומצי זכי איהו לנפשיה: ר' יהושע אומר לקטן אמרו. דאע"ג דאין לו זכות לעצמו כלום דזכין לו על ידי אחר: לגדול. דאית ליה יד למיקני לא כל שכן דזכין לו על ידי אחר דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת: מתני' מני ר' יהודה היא. דקאמר אליבא דר' אליעזר ור' יהושע הכי כדקתני מתני'. ר' מאיר אומר ר' אליעזר אומר בחול דבריו קיימין. בלא כתיבה משום דראוי לכתוב וכל הראוי לבילה בילה מעכבת בו: ר' יהושע אומר בשבת אמרו. הואיל דאין ראוי לכתוב וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו: אבל לא בשבת.

ס) אחלי ל"ל אינו צריך שכ"מ דבאמירה בעלמא וכו'. ב) נ"ל צריך שכ"מ כתיבה וקנין כדאמר לעיל כשטר ובחזקה וכו'.

אמרו לו מעשה בבני רוכל כו' לימא להו בשבת הוה ע"כ דברי ר"מ ועוד הקשה ר"י מדאמרי' בגיטין בסוף פ"ק (דף יד: ושם) גבי הולך מנה לפלוני כו' ומוקי לה התם בשכיב מרע וקאמר ר"י הנשיא משום ר' יעקב שאמר משום רבי מאיר כו' אליעזר (מ) דבחול צריך קנין ואי גרסי' הכא רבי אליעזר הא אית ליה לר"מ בגמ' דרבי אליעזר אומר בחול דבריו קיימין ולא הצריך קנין והתם בחול מיירי מדקאמר הולך מנה לפלוני דמשמע בחול אלא ש"מ דגרס רבי אלעזר ואית ליה בין בשבת בין בחול צריך קנין ופליג אדרבי אליעזר ורבי יהושע דבסמוך וגרסי' ולא לחוש לדברי רבי אלעזר וכן בפ"ק דקדושין (דף כו:) גבי בעיא דצבורין ולקמן בגמ' גבי המקיים קוצים בכרם גרס רבי אלעזר וכן בשבת פרק מבית (דף קמד:) דמייתי לה הכהא דהמקיים קוצים בכרם והר"ר יצחק בר מאיר הקשה מן התוספתא (פ"י) דקתני התם המסוכן שחלק נכסיו על פיו בין בחול בין בשבת דברי המת יעשו אבל בריא עד (מ) שיקנו בכסף ובשטר ובחזקה ר"א אומר נכסים שיש להם אחריות נקנים בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להם אחריות אין נקנים אלא במשיכה אמר ר' אליעזר מעשה במרוני אחד שהיה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה כו' במה דברים אמורים בחול אבל בשבת לא יעשה ואם עשה עשוי ר' יהושע אומר בחול אמרו קל ואומר בשבת דברי ר"מ ורבי יהודה אומר רבי אליעזר אומר במה דברים אמורים בשבת אבל בחול לא יעשה ואם עשה עשוי רבי יהושע אומר בשבת אמרו קל ואומר בחול אלמא משמע דכולה רבי אליעזר קתני לה ואורי"א דלא קשיא מידי דבמה דברים אמורים דתוספתא אמתני' דהכא קאי ולא אמילתא דרישא דר' אליעזר דתוספתא אלא אמילתא דרבנן קאמר דאמרי דלא בעי קנין והכי פירושא דאם עשה עשוי ולא אמרינן דאין קנין לאחר מיתה דכיון שאין יכול לעשות אלא בקנין מודו כ"ע שיועיל זה הקנין לאחר מיתה והוי כאילו פירש מהיום אם לא יחזור בו לאחר מיתה וה"ק לו יעשה בלא קנין ואם עשה בקנין מה שעשה עשוי ולכתחילה נמי יכול לעשותה בקנין: **כבינתי** לבתי. פי' רבינו שמואל[1] ונשקי"א בלע"ז שחוגרת בה לוארה ואין נראה לר"י מדאמר בשבת פרק במה אשה יוצאה (דף סב.) ולא תצא בכוליאר וקאמרי' בגמרא מאי בכוליאר אמר רב מכבנתא (ג) היינו כבינתי דהכא ופי' רש"י התם ונשקי"א ולמה אסור לצאת בו בשבת והלא אינו עשוי אלא דרך מלבוש ושלפא ומטוי נמי לא שייך ביה כיון שתגלה בשרה ועוד אמרי' ביומא פרק ב[2] אמר להם הממונה (דף כה.) גבי כהנים תנא היו עומדים בכוליאר פירוש עומדין בעיגול ע"כ נראה לר"י כפירוש הערוך[3] שפירש בכוליאר הוא כעין עטרה ומ"מ יש בה שום דבר חד כדאמרי' בשילהי בשבת (דף קו:) דשקלה למכבנתא ויהבא בעיני דחיוא וכבינתי דהכא אין לפרש ונשקי אפילו מחלק בין מכבנתא דשבת לכבינתי דהכא דהא כתיב בישעי' (ג) ובתי הכסף והלתשים ופי' רש"י שם בתי הכסף ונשקי שהיא כנגד (כ) שהנפש נתון שם וכתוב נמי והכרדים ומתרגמינן כבינתא ועוד תנן במס' כלים (פכ"ט מ"ה) והסגום והכרדיל כו' ופירש בערוך[3] דהיינו רדידים וקרוי בלשון ישמעאל ריד"א והוא לעיף דק שהאשה מתכסה בה לאשה ותכס בלעיף ותתעלף מתרגם במרגום ירושלמי לרדיא (בראשית לח): **קונין** משי"מ ואפי' בשבת. במלוה מחמת מיתה או בכותב כל נכסיו אחי שפיר דשייך התם טירוף דעת כי אע"פ שהקנין אינו מעלה ומוריד אל"מ מלטער על הדבר וה"ה נמי בכותב מקצת אע"פ שסבור הוא עדיין לחיות שהרי אינו יכול לחזור בו ומשייר לנפשו מ"מ שייך ביה טירוף דעת כדפי' דבשבת נמי מותר להקנות כדאמר בהזורק (גיטין עז: ושם) ההוא ש"מ דכתב לה גיטא לדביתהו למחר תקיף ליה עלמא טובא אמר רבא מי איכא דוכתא[4] דלינסבא גיטא ותיזל איהי ותיזוד ותפתח כו' והיכי קא קנין ליה הא אקנייה רשותא בשבת אסור אלא ש"מ בש"מ הקילו וא"כ מותר להקנות גם הכא ותדע דבש"מ הקילו דהא תקשה היכי הוה מצי לגרש בשבת והתניא בתוספתא דביתה[3]: [3]**זכין לגדול ואין זכין לקטן.** אין מגרשין בשבת אלא בש"מ הקילו[3]: וא"ת למה אין זכין לקטן הלא זכין לאדם שלא בפניו וי"ל כיון דזכיה מטעם שליחות מאן דמצי משוי שליח יש לו זכיה ומאן דלא מצי משוי שליח אין לו זכיה[3] ומאן דאית ליה זכין לקטן ואין זכין לגדול ס"ל כיון דגדול יכול לקנות לא תקון ליה רבנן זכיה כמו בקטן: שהיו מקיימין קוצים בכרם ור"א כלאים מיבמו, ולא נגמד מהן ראיה לפי שלא דקדקנו בהן אין איתה אותה נותה. שמתוך שהיו רבעים לא הוחכרו בבהמ"ד (גיטין טו.). **במדוני.** מאותו מקום כדכתיב (יהושע יב) מלך מדון אחד (קדושין כו:). **עד שיקנה על גב קרקע.** ולא היה לו קרקע (שם). **משם ראיה.** דתניא (סוכה כח:). **רבי אליעזר אומר קדש.** מקדש את המתנה משום כלאים דזיכיה הוא (שבת קמד:).

בני רוכל. שם אביהן: **שהיה חולה ואמרה תינתן כבינתי לבתי.** אם מתנת שכיב מרע בלא שיור היתה איכא למימר דמודה ר"א במלוה מחמת מיתה דלא בעי קנין והוא דמית דהא לא מיבעי לאוקומי מעשה דבני רוכל במלוה מחמת מיתה ואם מתנת שכיב מרע במקצת היתה ומיבעי לן לאוקומי במלוה מחמת מיתה כדאוקימנן לעיל [קנא:] דהא מתנת שכיב מרע במקצת כולי עלמא מודים דלא מיקניא בחמירה ואם כן ע"כ פליג ר"א אפילו במלוה מחמת מיתה: **אמר להן אין מכיאין ראיה מבני רוכל.** דרשעים היו והלואי שתקבלו אתם כדמפרש טעמא בגמרא וקנסא הוא דקנסוה רבנן לקיים מתנת אמם לבתה בלא קנין: **גמ' במרוני.** על שם מקומו: **וביקש ליהנם.** שהיה שכיב מרע לדברי ר"א ומקבלי מתנה לא הוו גבייה כדמפרש בקדושין [כו:] והתם פריך עלה בוזנא: **אמרו ליה אין להם תקנה.** לזכות בהן המקבל מתנה לפוס מאי דלא סמכא דעתן עד שיקנה כו' הכי מפרש בפ"ק דקדושין והתם מפרש שפיר: **ולקח בית סלע.** שאינו ראוי לזריעה וקנאו בזול לשם כן על מנת להקנות (ו) לו: **מרוני בריא היה.** בשעת מתנה ואח"כ מת: **מקיימי קוצים.** קרדונ"ש: **בכרם.** דהה"ג שאסתן במסכת כלאים[5] דמתכל בהמה הוי כלאים בכרם משום לא תזרע כרמך כלאים ואפילו מקיים לוקה דדרשי' במועד קטן (דף ג:) כלאים שדך לא: **שכן בערביא כו'.** ורבנן בתר רובא דעלמא אזלי שאינן מקיימין שדות לגמליהן: **קונין משכיב מרע אפי' בשבת.** לא שנא היכא שצריך קנין כגון שאייר לא שנא במחלק כל נכסיו דכיון דתלי טעמא משום שמא תטרוף דעתו עליו דלא סמכא דעתיה שתתקיים צוואתו בחמירה אלכך כדי להפיס דעתו קונין אפילו בשבת בכל מתנתו בין שאייר וצריך קנין בין בלא שייר ובחמירה סגי ואע"ג דקנין דמי למקח וממכר שהרי קונין בכליו של קונה שמקנה סודרו כדי לקנות בו המתנה: **ולא לחוש לדברי ר' אליעזר.** מה שקונין לו דצריך קנין כר"א דהא קיימא לן כרבנן דדברי שכיב מרע כשתובין וכמסורין אלא להפיס דעתו כדי שלא תטרוף דעתו קונין דהשתא סמכא דעתיה: **מתני' רבי אליעזר אומר.** אם בשבת חילק נכסיו אז תקנו חכמים שיהו דבריו קיימין בלא קנין וכתיבה שלא תטרוף דעתו שמן הדין אין יכול לקנות ולכתוב בשבת: **אבל לא בחול.** שם תקנה בקנין וכתיבה ולמה תטרוף דעתו: **בשבת אמרו.** שדבריו קיימין אע"ג דליכא לאימר מגו דיכול (ו) לקנות ולכתוב כי לא עביד נמי קני וקל וחומר בחול דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו: **זכין לקטן.** הואיל ואין לו יד לזכות לעצמו ממון שנותנין לו תקנו חכמים שיהא אחר זוכה ומקבל לגרכו: **ואין זכין לגדול.** שהרי יכול לזכות בעצמו: **ר' יהושע אומר לקטן אמרו.** כשאינו לו שלא בפניו וכ"ש לגדול שיש לו יד לקבל ולזכות ושליח נמי מצי משוי והלכך כ"ש דזכין לאדם שלא בפניו: **גמ' קל וחומר בשבת.** דכיון דאין יכול לכתוב עשו לו תקנה לקנות דבריו בחמירה בעלמא כדי שלא תטרוף:

מתני'

ה) [לעיל קנא: גיטין יד:], כ) קדושין דף כו: [ע"ש וכן בכ"י במדוני כדכתיב מלך מדון], ג) [נ"ל אלעזר וכן איתא בקדושין כו: וכ"כ תוס'], ד) [שבת כט: וש"נ], ה) [נ"ל אלעזר], ו) כלאים פ"ה מ"א שבת דף קמד:, ז) [נ"ל אלעזר], ח) גי' ירושלמי ר' יוסי בר בון אומר עילא היה רוצה לקללן מקיימי כרמים בכרם היו, ט) [נ"ל אלעזר], י) [נ"ל אלעזר], כ) [גי' ירושל' ובפהמ"ש וחכמי' אומרי' בשב' וכו'], ל) [פ"ה מ"ח], מ) [שיך לעמ' הבא], נ) [פי' הרשב"ם מתמלא לעיל קנא: ד"ה בכינתי וע"ש], ס) נ"ל בדלשונה, ע) [ערך בכליאר], פ) [ערך רל ב'], צ) שם מקומו: אית' ליקניה ניהלה דוכתא דיתיב ביה גיטא, ק) לפניו ליתא, ר) [וע"ש תוס' ערוכין עא. ד"ה ומקני ומוס' גיטין עז: ד"ה ותיזל ותוס' ביצה לו: ד"ה והא מלוה], ש) [שיך לדף קנז.], ת) [ועיין תוס' סנהדרין סח: ד"ה קנין ומוס' גיטין לט. ד"ה קטנים],

הגהות הב"ח

(א) במשנה ואמרה תינתן כבינתי. נ"ב ע"ל בתוס' דף קמנו סוף ע"ח: (ב) גמ' מעשה במרוני. נ"ב בקדושין דף כו מביא רש"י לסדיא דל"ל מדוני ע"ש מלך מדון אחד: (ג) שם הלך ולקח בית סלע. נ"ב ע"ל כפ' חזקת דף מד במ"ש התוס' בד"ה דלא ה"ל תרעא: (ד) שם מאי טעמא קא לייט. נ"ב [הא דלא אמרי' דרשעים היו איכא למימר דקא מתקיף בע"כ לר אפשר לומר דעבדו על דבר שפשט איקורו בכל ישראל אלא כן [מאי דאיתיבו] לר"א הלא תמיכתן בכלתן דמיון דרשעים היו קנסינהו רבנן אלא בע"כ לדעת מ"ל לא היו רשעים מ"מ [ומאי קאמר ר"א אלא צריך לומר] דלעשות בלבד היו רשעים ומאמי מקיימי קוצים בכרם היו ור"א לטעמיה כו': (ה) שם שמוטו מקיימין (בשלמא כרכום וכו' [אלא מזי] מת"מ וכ"ב בפרק חבית ל"ג לתן קושיא: (ו) רשב"ם ד"ה ולקח וכו' לתקנות בו הפ"ד: (ז) ד"ה בשבת וכו' תנו ליכול להקנות: (ח) תוס' ד"ה (בע"ח) רבי אלעזר וכו' אבל לא בחול ר"מ כו' אליעזר דצריך קנין כל"ל ותיבת דבחול נמחק: (ט) בא"ד אבל בחול עד שיקנה בכסף ובשטר ובחזקה ר"א אומר אחד בריא ואחד מסוכן נכסים שיש להם אחריות: (י) ד"ה כבינתי וכו' והייגו כבינתי דהכא ופי' רש"י התם נמי נשקה: (כ) בא"ד שהיא כנגד הלב שהנפש נתון שם:

לעזי רש"י

קרדונ"ש. דרדרים (קוצים).

מוסף רש"י

רוכל. שם אדם (לעיל קנא:). כבינתי. בית נפש נשקי"א בלע"ז והוא לשון כבינות דרמלות במסכת שבת (נד.) שמכבנין אותן למילת (ולעיל שם). **והיא בשנים עשר מנה.** כך היתה שוה (גיטין טו.). **וקיימו את דבריה.** אע"פ שמתנת מקצת בלא קנין הוא, דמדקתני דבריה משמע דברים בלא קנין הוא (לעיל שם). **תקברם אמן.** קללה היא כלומר לא יעלו על לב ולא יזכרו בנים המדברים לרשה לפי שרשעים היו.

מתני׳ נפל הבית עליו ועל אביו. על לחוכן ועל יעקב אביו ואין ידוע מי מת קודם: **עליו ועל מורישיו.** על לחוכן ועל מורישיו כגון אחי לחוכן או אחי יעקב אביו שאין להם קרוב יותר מלחוכן ולחוכן לאוי ליורשן: **והיפה עליו.** על לחוכן כתובת אשה או בעל חוב ואין לו ממה לפרוע: **יורשי האב אומרים הבן מת ראשון.** בנפל הבית עליו ועל אביו אבל אחי יעקב כגון בני יעקב שמעון ולוי אחי לחוכן או אפילו חנון ופלוא בני לחוכן שגם הם יורשי יעקב אומרים הבן מת ראשון דהיינו לחוכן מת ראשון ומכח אבוה דאב קאתינא כדאמרינן בגמרא [קנט:] ולא זכה לחוכן בהני נכסי כלל ויורש אינו כל נכסי יעקב ולענין נפל הבית עליו ועל מורישיו שייך למיתני יורשי מורישיו אומרים הבן מת ראשון: **כ"ש אומרים יחלוקו.** כדמפרש טעמא ביבמות בהחולץ [לא:] דאע"ג דיורשי האב ודאי יורשין בהאי ממון ובעל חוב ספק וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי קסברי בית שמאי שטר העומד לגבות כגבוי דמי ותרוייהו ודאי תשיבי: **וכ"ש סברי נכסים בחזקתן.** בחזקת יורשי האב שהרי הם יורשים ודאי או מיעקב או מלחוכן וכמוחזקין דמו שהרי יעקב מוחזק בנכסיו היה ואנו באים מכחו ובעל חוב ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי: **גמ׳ תנן התם.** לקמן בגט פשוט: **המלוה את חבירו בשטר.** אפילו לא נכתב בו אחריות גובה מנכסים משועבדים אם אין לוה נכסים בני חורין גובה מלוה מן הלקוחות דאמר בשמים אומזן (כ"מ דף יד.) לרבנן אחריות שלא נכתב בשטר טעות סופר הוא וכמי שנכתב בו דמי דלא שדי אינש זוזי בכדי ולכך נתכוין המלוה שיכתוב בשטר אחריות אלא שבשם הסופר טעה ופסח שטר קלא אית ליה ולקוחות הוא דאפסידו אנפשייהו שלקחו קרקע מן הלוה ולא הניחו לו בני חורין כדי לגבות מהן מלוה את חובו: **בני שמואל.** הכותב לחבירו משעבד אני לך בחובך כל נכסים שאקנה מהו והיינו שכותבין בשטרות דקנאי ודעתיד אנא למיקני: **מהו.** מי טריף מלקוחות נכסים שקנה הלוה אחר כתיבת השטר ומכרן לאלו: **אליבא דר"מ.** גבי האומר לאשה הרי את מקודשת (ג) לכשיפות אישך לכשתמות אחותך לאחר שתתגיירי כו׳ לא תיבעי לך דודאי קנה דכיון דפירות דקל דעדיין לא באו לעולם קנה כ"ש דמשתעבדי ליה קרקעות דאתו לעולמא אלא שעדיין לא קנאן לוה בשעה ששעבד: **אלא כי תיבעי לך אליבא דרבנן.** מאי מי שאני שעבוד מקנין וטעמא כדפרישית. א"נ אלמוהו רבנן לשעבוד יותר מקנין דלא תנעול דלת בפני לוין או לא: **א"ר יוסף ת"ש.** תנן בפ׳ שני דייני גזירות בכתובות (דף קי.) המוליא שטר חוב על חבירו והלה הוליא שטר שכתוב בו שמכר לו את השדה מלוה אחר שנכתב השטר חוב שהוא מוליא עליו אדמון אומר יכול הלוה לטענו אילו חייב לך היה לך לפרוע את שלך ממני ולא היה לך למכור לי קרקע בשביל לורך מעות: **והכמים אומרים זה.** המלוה היה פיקח שמכר לו לוה את הקרקע שהוא יכול עתה למשכנו בעד חובו ולא יכול לדחותו ולומר אין לי לפרוע כלום. (ג) והנה זה הקרקע דאיקני הוה שלאחר שנכתב השטר חוב קנאו הלוה אחר זמן מרובה והנה זה המלוה מוחזר וגובה בחובו אלמא דאיקני וקני משתעבד למלוה: **אמר ליה רבא מיניה.** בתמיה. מקרקע שקנה הלוה עצמו ואינה משועבדת לשום אדם היאך אתה מביא ראיה מיניה פשיטא שיגבה המלוה ואפילו מגלימא דעל כתפיה דהא לא קמבעיא לן אלא היכא דכתב דאיקני וקנה ואחרי כן שעבדו לאחר או שהוריש לאחר מיבעיא לן אי אנים תגאיה שכתב לו דאיקני לערוף מלקוחות או מיורשין שאחר כתיבת השטר שקדם להן או לא: **נהי נמי דאב מייב כרישא.** וירש הבן דקדאמר בעל חוב דאיקני הוא שקנאו הבן אחר כתיבת השטר והורישו ליורשיו ואפילו הכי גובה אותו בעל חוב אלמא דאיקני וקנה והורש משתעבד: **מנוה על היתומין כו׳.** ולא משום שכתב לו דאיקני הוא וגבי קנה ומכר לא משתעבד אלא גבי יורשים משום מלוה ואפילו לא כתב לו דאיקני משתעבד יורש למלוה משום מלוה על היתומים: **א"כ מלוה על פה הוא.** ואמאי טריף ממקרקעי דיתמי: **והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו.** לקמן בגט פשוט [קעה.] מלוה על פה אינו גובה מן היורשין וכי אמרינן מלוה על היתומין הני"מ מלוה בשטר ושמואל גופיה הוא דקמבעיא ליה הא בעיא ואם כן קשיא דידיה אדידיה. ומיהו לקמן [קעו.] פסקינן הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין שלא תנעול דלת בפני לוין: אלא

אומר בחול אמרו וקל וחומר לשבת כיוצא בו זכין לגדול ואין זכין לקטן דברי ר׳ אליעזר רבי יהושע אומר בגדול אמרו קל וחומר לקטן רבי יהודה אומר רבי אליעזר אומר בשבת דבריו קיימין מפני שאינו יכול לכתוב אבל לא בחול רבי יהושע אומר בשבת אמרו קל וחומר בחול כיוצא בו זכין לקטן ואין זכין לגדול דברי רבי אליעזר ר׳ יהושע אומר לקטן אמרו קל וחומר לגדול: **מתני׳** [ב] נפל הבית עליו ועל אביו או עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב ובעלי החוב אומרים האב מת ראשון ואח"כ מת הבן ב"ש אומרים יחלוקו ובית הלל אומרים [א]נכסים בחזקתן: **גמ׳** תנן התם [ג]המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים גובה מנכסים בני חורין בעי שמואל דאיקני וקנה מהו אליבא דרבי מאיר [ד]דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם לא תיבעי לך דודאי קנה אלא כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אמר רב יוסף תא שמע [ה]וחכמים אומרים זה היה פיקח שמכר לו את הקרקע מפני שהוא יכול למשכנו עליו אמר ליה רבא מיניה קאמר [ו]מיניה [ז]אפילו מגלימא דעל כתפיה כי קא מיבעיא לן [ח]דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש מאי אמר רב חנא תא שמע נפל הבית עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב ובעלי חובות אומרים האב מת ראשון כו׳ ואי סלקא דעתך דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד נהי נמי דאב מית ברישא דאיקני הוא אמר להו רב נחמן זעירא חברין תרגמה [ז]מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהן מתקיף לה רב אשי מלוה על פה הוא [ח]ורב ושמואל דאמרי תרוייהו [ט]מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות אלא

נפל הבית עליו ועל אביו כו׳ בית שמאי אומרים יחלוקו וב"ה אומרים נכסים בחזקתן. דסבירא להו לבית הלל כיון דמחוסר גוביינא אפילו מת האב תחלה הוו בחזקת היורשין ובית שמאי לטעמייהו דאית להו כל העומד לגבות כגבוי דמי ולכך הוי כאילו הוא מוחזק בכך: **אמר** רב יוסף ת"ש זה היה פיקח בו׳. לא הוה מצי להביא ראיה מרב נחמן דאמר (לעיל קכה.) יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם בעל חוב גובה אותה מהם דהיינו טעמא מדרבי נתן ועוד אפילו היה יכול להביא ראיה מתני׳ עדיפא ליה: [י]**דאיקני** קנה ומכר מהו. אליבא דר"מ דקאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם לא קמבעיא ליה כדמפרש בסמוך וא"ת אימור דאמר רבי מאיר בהא דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה ומכר דאיקני נמי אמרינן לעיל דמהני אפילו לרבנן דרבי מאיר אף על פי שסבורים דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם משום דאינים כח השעבוד הכי נמי אינים לרבי מאיר לענין דמהני אע"ג דלא עבידי דאתו: [יא]**דאיקני** קנה ומכר] כו׳. (יב) הקשה רבינו שמואל תיפשוט ליה מדידיה מדאמר שמואל בפרק קמא דב"מ (דף יד.) בעל חוב גובה את השבח פירוש (יג) שהשביח הלוקח ואין לומר כמו שפי׳ דאליבא דרבי מאיר אייתי דהא פסיק בפ׳ אע"פ (כתובות דף נט.) כרבי יוחנן הסנדלר דאמר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ויש לומר דשמואל דסבירא ליה כר׳ מאיר הכא דאינים כח השעבוד שיועיל אע"פ שלא בא לעולם אע"ג דבקנין לא סבר ליה כוותיה מטעם דפי׳ לעיל דהכא מיבעיא ליה לרבנן: **מצוה** על היתומים לפרוע חובת אביהן. וכופין (יד) כאן ומיהו אין כופין במקום שלא הניח להם אחריות נכסים אבל הניח להם כופין דהא מזקקין ליתומים ובמלוה בשטר והכי נמי משמע בסמוך (טו)כדפרישית מדקאמר מלוה על פה אינו גובה מן היורשים משמע דאי למאן דאמר גובה מן היורשים מייב לפרוע ומלוה על היתומים לפרוע חובת אביהן (יו) ואך דהכא אינו כי ההיא (כתובות דף נא.): דגבי קטינא דאירעא דהתם מלוה בעלמא בלא כפייה דמיירי בדלא שבק להון אחריות נכסים והכא בדין בעי למימר דאף על גב דלא (יח)משתעי בשטר כיון דמנכסי דידיה מיפרע כופין היתומים למאן דאמר מלוה על פה גובה מן היורשים מיהו

לפרוע חובת אביהן (כתובות דף נא.) ומיהו לקמן [קעו.] פסקינן הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין שלא תנעול דלת בפני לוין: אלא

לי שוב שדה ונתתי לך דמים היה לך לתופשן בשביל חובך שאתה אומר ולא היה לך ליתן לי השדה ולא שטר מכירה אבל כשנתת לי שטר המכירה והשדה הדבר מוכרח שלא הייתי חייב לך כלום שכבר פרעתי לך קודם לכן. וחכמים אומרים אין יכול לטענו כך דזה פיקח היה שמכר לו קרקע להכי מכר לו את הקרקע שאם יאמר זה אין לי ממה לפרוע חובך יכול למשכנו הקרקע שמכר לו לתפשו עד שיגבה חובו אלא אם דסבירא לרו לרבנן דמה שקנה שוב אחרי הדלואה יכול למשכנו ותפשוט לך מיהא אפי׳ לרבנן דאי כתב לו דאקנאי ודקנינא דמשתעבד נמי מאי דקני שוב: אמר ליה רבא. אי משום הא לא איריא: מיניה. דבעל חוב גופיה קאמרת דיכול למשכנו מה שקנה שוב הא פשיטא לי דמיניה גבה אפי׳ מגלימא דעל כתפיה אע"ג דלא כתב ליה דאיקני. אלא כי קמבעיא לן היכא

למישמע מינה דאי קנה והוריש אי משתעבדי אי לא. דהכי טעמא מאי טעני בעל חוב וכתובת אשה האב מת ראשון ונפלו נכסים לבן וחייבין אתם לפרוע חובנו לאו משום האי טעמא דקנה והוריש משתעבד אלא משום דמצוה על היתומין לפרוע חובת אביהם ולא מן הדין כי אם מצוה דאע"ג דכתב דאיקני בשטר וקנה והוריש לא משתעבדין דמי כמאן דלא איכתב ודאי דקא תבעי יורשין לאו משום דינא הוא אלא אם כן מצוה דאע"ג דכתב דאיקני בשטר וקנה והוריש לא משתעבדין דמי כמאן דלא איכתב ודאי דקא תבעי יורשין לאו משום לא קנה מה ששיעבד לו (ולא לעולם) אמאי מצי למטען בעל חוב וכתובת אשה האב מת ראשון ואח"כ מת הבן. והא מלוה על פה אינה גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות דלהיכא אמרינן דמצוה על היתומים לפרוע חובת אביהן דירשו הנהו נכסי דהוו

מסורת הש"ס

א) [לקמן דף קנט:] ינמות דף לח:. ב) לעיל דף מב. לקמן דף קעה., ג) [לעיל דף עט: וש"נ], ד) כתובות דף קי., ה) [ב"ק יח:], ו) לעיל ד' מד., ז) [כתובות לא:], ח) קדושין דף יג: לעיל דף מב. לקמן דף קעה., ט) [נרכין י: ו. כ. בכורות מח: ב"ק קד:], י) לרש"א הר"ש וגר' יהורים מיד, כ) רש"ל, ולגי' רש"ל הוא ד"ש אלא מי, ל) רש"ל. ולגי' רש"ל מדפריך, מ) גי' רש"ל משתעבד.

הגהות הב"ח

(א) השב"ם ד"ה אליבא דר' מאיר וכו' מקודשת לי לכשיתומו. (ב) ד"ה וחכמים וכו' לפרוע כלום והלא זה הקרקע. (ג) הום' ד"ה דאיקני וכו' כאן יועיל דהא גבי דאיקני וקנה גמי אמרינן. (ד) ד"ה דאיקני וכו' הקשה רבינו שמואל. ר"ב בקוף דף זה מתש ועש"ם: (ה) בא"ד פירוש השבח שהשביח הלוקח ואין לומר כמו שפירש הוא דאליבא: (ו) ד"ה מלוה וכו' וכופין בדמוכחא כאן: (ו) בא"ד חוצה אביהן דהכא כל"ל ותיבת והך נמחק:

רבינו גרשום

אומר בחול אמרו. חכמים דדבריו קיימין דמצי למיכתב אין כתיבה מעכבת קל וחומר לשבת דאין יכול לכתוב דאין כתיבה מעכבת: כיוצא בו זכין לגדול. דהאיל ואית ליה יד אין יד מעכבת בו: ר׳ יהושע אומר לגדול אמרו וכו׳ כסוגיא דבחול אמרו: נפל הבית עליו ועל אביו או עליו ועל מורישיו. אותן שאר קרובים שמוריש לו ירושתו כגון דודו או אחיו או אשתו: והיתה עליו. על אותו בן לפרוע כתובת אשה ובעל חוב: יורשי האב. כגון בניו של אב או אחיו של אב: אומרים הבן מת ראשון. ואין לו בנים לבן וחזרה ירושתו לאביו ואחר כך מת האב: ובעלי חוב אומרים האב מת ראשון ואח"כ מת הבן דעליכם לפרוע חובותיו מנכסיו המגיעין לחלקו של בן: ב"ש אומרים. הואיל וממון המוטל בספק הוא חולקין ויפרעו החצי: וב"ה אומרין נכסים בחזקתן. בחזקת יורשי האב ולא יפרעו כלום: תנן התם כו׳ גובה מנכסים משועבדים. מה שמכר או מה שממשכן שוב [אחר] שלוה משום דמלוה בשטר אית ליה קלא וידעי דמשתעבדי ליה בנכסיו: בעי שמואל הא דאי אשיטא ליה דהנהו נכסים דישנן תחת יד של לוה בשעה שלוה מן המלוה כולן משועבדים לו. אבל הא מיבעי ליה אי כתב ליה בשטרא וכל אותן נכסים דאיקני עדיין כל זמן שהחוב בידו משתעבדי ליה מהו מי אמרינן כיון דלא הוי בידיה בשעת הלואה לא משתעבדי או דילמא כיון דאחני ליה משתעבדי ליה נמי: כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. מי אמרי׳ כי אמרי רבנן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כגון פירות דקל דליתנייהו בעולם והוא מקני ליה השתא ומשום הכי לא קנה אבל מקרקעי איתנהו בעלמא ולהיכא דכתב [דאקנ] ודאי קנה משום דשאקנם יהיו משועבדות לך דהשתא לא מקני ליה מעכשיו וקני אי דילמא לא שנא: אמר רב יוסף ת"ש. דתנן בפס׳ כתובות מי שהתציא שטר על חבירו שחייב לו מנה והלה מוציא שטר שמכר לו שוב את השדה אדמון אומר יכול לטענו הלוה אילו הייתי חייב לך כשמכרת

מוסף רש"י

נפל הבית עליו ועל אביו או עליו ועל מורישיו. לו אין נכסים ולמוריסים יש נכסים (ביבמות לח:). **הבן מת ראשון.** ולא זכה בנכסי האב ואין לב"ש מה לגנות (שם). **המלוה את חבירו בשטר.** אפילו אין כתוב בו אחריות הא שקנין אלכתא בעינים אוחזין (ב"מ עו:) דאחריות טעות סופר הוא וכמי שכתוב בו אחריות דמי (לקמן קעה.) דקתם שטר לאחריות נכתב (לעיל מב.). **גובה מנכסים משועבדים.** מכוהן (לקמן קעה.) מלקוחות וכגון שלא שבקו ליה לוה בני חורין (לעיל מב.). **על ידי עדים.** כלומר בלא שטר, גובה מנכסים בני חורין. וכגון שמודה שלא פרעו, דהא ק"ל המלוה מביאו בעדים אין צריך לפרעו בעדים, אבל ממשועבדים לא יגבה, בעדים בלא שטר לית להו קלא (שם). זה היה פיקח שמכר לו את הקרקע. לפי שהיה זה מבריח מטלטלין ולא היה לו מהיכן ימשכנני על חובו ועכשיו יטול את הקרקע (כתובות קי:). **דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש.** האומר לחבירו נכסים שאני עתיד לקנות אני מוכר לך או משעבד לך ואחר כן קנה ומכר לאחרים, או כתב לו דאיקני והוא קנה אמרי כן ומת והורים לבניו (לעיל מד). **מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהן.** משום כבוד אביהן, אלא אמין לב"ד לכופן על כך, דלאו מצות עשה תפוסקת היא כסוכה וכלולב, אלא מלוה בעלמא דרבנן (כתובות צא: ועי׳ חוס׳ שם פז. ד"ה פרעתה). **מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות.** דשעבודא לאו דאורייתא וכ"ש מן הלקוחות, אבל מלוה בשטר הוא עלמו שעבדו דכתב ליה כל נכסי דאית לי אחלאלן לשטרא דין (קדושין יג:) טעמא דמפרש בשאלי מכלתין שיעבודא לאו דאורייתא, ומיהו לא ק"ל הכי, אלא כדמפרש התם הלכתא גובין מן היורשין ולא מן הלקוחות (לעיל מב.).

רבינו גרשום (המשך)

דכתב ליה דאיקני קנה שוב ומכר או שקנה שוב והוריש מאי. מצי בעל חוב לאפקינהו מידא דלקוחות או מן יורשין הואיל וכתב ליה דאיקני אי לא: ת"ש ממתני׳ נפל הבית על אביו ועליו כו׳ בעל חוב אומר האב מת ראשון ואח"כ מת הבן וקנה הבן נכסים ויש לנו להיפרע מנכסיך ואי ס"ד דאי כתב דאיקני וקנה ומכר וקנה והוריש לא משתעבד לבעל חוב מאי קטעני בעלי חוב נהי נמי דכדקאמרי דאב מת ברישא ג"כ לא יגבו כלום דהאי דאיקני וקנה והוריש [הוא] דבאותה שעה שקנאה שנפלו לו מאביו הורישן ליורשיו קודם שהספיק בעל חוב לתבוע חובו דלאלתר מת אלא לאו ש"מ מדקתני מתני׳ בעל חוב אומר האב מת ראשון ואחר כך מת הבן ותובעין חובתן אע"ג דקנה והוריש הבן ש"מ דאי כתב דאיקני אע"ג דקנה והוריש משועבד ומתני׳ רבנן היא: אמר להו רב נחמן. לעולם מיהא ליכא

עין משפט נר מצוה

קנבד א מיי׳ פ"ה מהל׳ נחלות הל׳ ח סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי׳ רפ עטיף יב: קנג ב מיי׳ פי"א מהל׳ מלוה ולוה הל׳ ח סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סי׳ קיח סעי׳ ח ועי׳ בב"י:

קנד ג מיי׳ שם פי"א הלכה ח סמג שם טוש"ע חו"מ סי׳ קז סע"ב:

מיהו למ"ד אין גובה אע"ג דמלוה לפרוע מדידהו אין כופין כדמוכח בהכותב (כתובות דף פו.) אבל כי שבק להון אחריות נכסים אע"פ דפריעת בע"מ מלוה כופין כדמוכח בכל מקום דמקקין ליתומים גדולים (ס) והיכא דאמרי לא ניחא לן למעבד מלוה אמרינן בכתובות (שם) דמכין אותו עד שתגלה נפשו כמו במלות עשה כגון עשה סוכה ועשה לולב: **המוקדמים פסולים.** אומר ר"י דפסולים הוו לגמרי דאפי' מבני חרי לא גבי אע"פ שלוה מודה וראיה מדקאמר ריש לקיש באיזהו נשך (ב"מ דף עב. ושם ד"ה שטר) דהך משנה מתוקמא כר' מאיר דאמר שטר שיש בו רבית קונסין (ו) ואין גובה בו לא את הקרן ולא את הרבית היינו אפי' לוה מודה ואפי' מבני חרי לא גבי הכא דהא תניא בתוספתא (פ"ה דב"מ) המוציא שטר חוב שיש בו רבית יקרענו בא לב"ד יקרעוהו והדר תני הך משנה (ז) דהכא משמע פסולים לגמרי אך י"ל דשאני הכא דמשעת כתיבה הוא דעבד ליה שומא אבל הכא לא עבד ליה שומא וכי האי גוונא דחי בפרק המניח את הכד (ב"ק דף ל: ושם) מיהו ליתנא דפסולין משמע פסולין לגמרי שלא לגבות מבני חרי: **גובה את** הקרן מנכסים משועבדי' ושבח מבני חורין. וא"ת כיון שיש לו נכסים ללוה שיגבה ממנו הלוקח א"כ לא יקח הבעל חוב ממנו לימא ליה לוקח מקום הנחתי לך לגבות ממנו וי"ל דאייתי כגון שאין לו למוכר נכסים אחרים אלא משועבדים ולכך טורף הימנו המשועבדים ולכשיחזור ויקנה נכסים בני חורין יחזור זה לוקח ויטרוף מבני חרי (ח) ואפי' דאיקני קנה ומכר משתעבד (ט) משתעבד כבר לוקח לב"א [ולא משעבדו] א"נ י"ל כגון שעשאו לוה למלוה קרקע זה אפותיקי דהשתא לא מצי למימר ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו (י): **אם** תמצי לומר משתעבד לוה ולוה בו. וה"ג הוה מצי למימר (יא) היכא דאמר איקני ולא מכר והורים לוה ולוה ואפי' תמצא לומר דאיקני קנה ומכר לא משתעבד אלא מדסליק מיניה נקט בעיא: **מאי** גובה דקתני נמי חצי שבח. דמר הכי גרסינן בכל הספרים ישנים שלמו מתם בן שלוה כו' עד סוף הסוגיא לאו יורשי האב אחי (יב) הבן כו' ואחר כך משנה דנפל הבית עליו ועל אמו וגמרא דליה ואחר כך בעו מיניה מרב ששת בן מהו שירש את אמו בקבר וכן הגירסא בפירוש רבינו חננאל וכן גרס רבינו תם וכן הגירסא ישרה דגמרא דשלמו מתם שייכא על המשנה דנפל הבית עליו ועל אביו דמייתי עלה ההיא משנה לבסוף וגמרא דבעו מיניה מרב ששת היא שייכא על משנה דנפל הבית עליו ועל אמו דמייתי לה עלה אבל בספרים שלנו גרסינן ההיא דשלמו מתם על משנת נפל הבית עליו ועל אמו כמו שפירש רבינו שמואל והוא פי' (יג) גר' ר"ח נראה לו יותר וכן גרס רבינו תם: נפל

אלא הא מני ר' מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אמר רב יעקב מנהר פקוד משמיה דרבינא תא שמע (א) שטרי חוב המוקדמין פסולין (ב) והמאוחרין כשרין ואי סלקא דעתך דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד מאוחרין אמאי כשרין דאיקני הוא הא מני רבי מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אמר רב משרשיא משמיה דרבא תא שמע (ג) לשבח קרקעות ביצד הרי שמכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסין משועבדין ואת השבח מנכסין בני חורין ואי סלקא דעתך דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד בעל חוב אמאי גובה שבחא הא מני ר' מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אם תמצא לומר דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד הא לא משתעבד אם תמצא לומר (ד) משתעבד לוה ולוה וחזר וקנה מהו (ה) לקמא משתעבד או לבתרא משתעבד אמר רב נחמן הא מילתא איבעיא לן ושלחו מתם ראשון קנה רב הונא אמר יחלוקו וכן תני רבה בר אבוה יחלוקו אמר רבינא מהדורא קמא דרב אשי אמר לן ראשון קנה מהדורא בתרא דרב אשי אמר לן יחלוקו (ו) והלכתא יחלוקו מיתיבי לשבח קרקעות ביצד (ז) הרי שמכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסין משועבדין ואת השבח מנכסין בני חורין ואם איתא חצי שבח מבעי ליה מאי גובה נמי דקתני (ח) חצי שבח: מתני'

אלא הא מני ר"מ כו'. וכי מיבעי לן לרבנן הוא דמיבעיא לן כדאמרן לעיל: **המוקדמים.** שנכתבו ביום ט"ו בניסן וכתב בתוך השטר באחד בניסן: **פסולין.** דאמי למיטרף לקוחות של ט"ו ימים לאשונים דניסן שלא כדין שהרי ההלואה היתה בט"ו בניסן והוא יטרוף לקוחות דט"ו קודם. ומיהו אם ההלואה היתה באחד בניסן בפני עדים וקנו מידו להשתעבד נכסי לוה למלוה ולא כתבו את השטר עד ט"ו בניסן וכתבו בו באחד בניסן כי האי מוקדם כשר כדאמר להו רבה בר שילא להנך דכתבי אקנייתא אי ידעיתו ההוא יומא דאקנייתו בו אמי ואי לא כתיבו יומא דקיימיתו ביה לקמן בגט פשוט (דף קנב.): **המוקדמין פסולין.** כדפרישית שהקדים זמן הכתוב בשטר ליום כתיבתו א"כ שנכתב השטר באחד בניסן וכן כתוב בו באחד בניסן לוה פלוני מפלוני והוא לא לוה ממנו כלום עד ט"ו בניסן גם זה מוקדם ופסול שאין לו יטרוף אלא מזמן הלוואה ואילך ולא כאביי דאמר עדיו בתחומיו זכין לו בשניים מוחזין (ב"מ דף יג.): **והמאוחרים כשרין.** לוה בניסן ולא נכתב עד תשרי אי נמי כתבוהו ביום שלוה אך אחר הזמן בתוך השטר וכתב בו בתשרי כשרין שאחל לו השעבוד עד תשרי ולא יטרוף לקוחות אלא מתשרי ואילך: **מאוחרין אמאי כשרין.** כשלוה בניסן וכתב בתשרי והלא שמא קנה זה (ג) אלו נכסים בין ניסן לתשרי ולא אשתעבדו למלוה דהא דאיקני הוא בשעת הלואה והטורף יצא לטרוף מתשרי ואילך אלא כדין מן הלקוחות שקנו מן הלוה נכסים הקנויין לו מניסן ועד תשרי אלא שמא מאוחרים כשרים דליכא למימר דאיקני אחריות למלאין [אלא משעבדי] אם כן כבר חלה כל שעבודו דבע"מ על אותה הקרקע ושוב לא מצי לדחויה ואין לטרוף ממשועבדי' דתמריה ואין להקשות אמאי לא פיקסו התום' דלאחר שטרף בע"מ קרקע מן הלוקח קנה המוכר קרקעות ומכרן דליכא למימר דא"כ גם בשבח יגבה מבנכסי דגם בשבח היה קנוי כיון שכבר טרף הבע"מ קודם שלקח זה הקרקע וכן פיקסו התום' להדיא בפ"ק דב"מ דף י"ד וע"ש אלא הזכירו כי אם דמיירי שעשאו אחמיתי ולא ס"ל מירוץ הראשון התום' והכא: (ט) ד"ה אם תמלי לומר וכו' וה"ג הוה מצי למימר אפילו אם תמצי לומר דאיקני קנה ומכר לא משתעבד היכא דאמר דאיקני ולוה ולוה וחזר וקנה ולא מכר והורישו אלא מדסליק מיניה נקט בעיא כל"ל: (י) ד"ה מאי וכו' לא יורשי האב אחי כו' ואם"כ כל"ל מיבעי כו' ואם"כ כל"ל מיבעי הכן נמתק: (כ) **בא"ד** פירוש דגרס ר"ח:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לקמא משתעבד לו לבתרא. נ"ב וקשה מאי קא מיבעיא ליה פשיטא דלקמא משתעבד דאי לבתרא מאוחרין אמאי כשרין ר"ל דלא [והשאר מתר]: (ב) רשב"ם ד"ה מאוחרין אמאי וכו' שמא קנה זה הלוה אלו נכסים וכו' שקנו מן הלוה הני נכסים: (ג) ד"ה הא מני וכו' שוש אחריות כך כתב: (ד) ד"ה ומאי מאי בוגב נמי דקתני חצי: (ה) תוס' ד"ה (בע"ח) מלוה וכו' ליתומים גדולים וכדאמרינן בבתובות לא ניחא לי למעבד מלוה מאי דאמרינן מכיון אותו: (ו) ד"ה מוקדמים וכו' קונסין אותו ואין גובה וכו' והיינו אפילו וכו' לא גבי דהא תניא כל"ל ותיבת הכם נמחק: (ז) **בא"ד** והדר תני הך משנה דהתם משמע דהכא נמי פסולים לגמרי: (ח) ד"ה גובה את הקרן וכו' ואפ' דאיקני קנה ומכר משתעבד מכל מקום כבר כל שעבודו דבעל חוב על הלוקח אי נמי יש לומר כל"ל וכ"ג פי' אמ"ל דאיקני קנה ומכר לא משתעבד ל"ק מידי אלא אפי' אמ"ל דאיקני קנה ומכר משתעבד נמי ל"ק דאיקני לאיתמר דמאחר דכשעה שלוה לא היה לו שום קרקע [אלא משעבדי] אם כן כבר חלה כל שעבודו דבע"מ על אותה הקרקע ושוב לא מצי לדחויה ואין לטרוף ממשועבדי' דתמריה ואין להקשות אמאי לא פיקסו התום' דלאחר שטרף בע"מ קרקע מן הלוקח קנה המוכר קרקעות ומכרן דליכא למימר דא"כ גם בשבח יגבה מבנכסי דגם בשבח היה קנוי כיון שכבר טרף הבע"מ קודם שלקח זה הקרקע וכן פיקסו התום' להדיא בפ"ק דב"מ דף י"ד וע"ש אלא הזכירו כי אם דמיירי שעשאו אחמיתי ולא ס"ל מירוץ הראשון התום' והכא: (ט) ד"ה אם תמלי לומר וכו' וה"ג הוה מצי למימר אפילו אם תמצי לומר דאיקני קנה ומכר לא משתעבד היכא דאמר דאיקני ולוה ולוה וחזר וקנה ולא מכר והורישו אלא מדסליק מיניה נקט בעיא כל"ל: (י) ד"ה מאי וכו' לא יורשי האב אחי כו' ואם"כ כל"ל מיבעי הכן נמתק: (כ) **בא"ד** פירוש דגרס ר"ח:

מוסף רש"י

שטרי חוב המוקדמין. ליתמי קודם המלוה (סנהדרין לב.). פסולין. לפי שאלה לטורף לקוחות שלקחו שדה מן הלוה מזמן שנכשלה, ואלא כדין הוא, שהרי קדמה מכירה להלואה ונכסות מעיד שאלוה קדמה, לפיכך קנסוהו מלגבות בו ולא יטרוף אפילו מזמן המלוה ואינו אלא כמלוה על פה שאינו גובה מן המשועבדים (ר"ה ב. וכעי"ז ב"מ עב.) וקנסוהו שיתבלו אלו מיסורא ופסול אפילו מזמן שני (סנהדרין לב.). והמאוחרין. שבאו עדים ואמרו אנו יודעים בתנאים זו שקדמה לזמן הכתוב כאן, בשרין. דמעלינהו הוא, דקא מחיל לשעבודא עד השתא (שם). גובה את הקרן מנכסים משועבדין. טורף לקוחות שלקחו אחרי מפני שאחמיתי שנתמ בשטר מכירתו קודם למקחו, ואת השבח מנכסין בני חורין. ולא ממשועבדים מפני תקון העולם, דאין הלקוחות יכולן להזהר בדבר שאין לו קנבה, כגון אחרות השבח והפירות, דבשלמא בקרן מזהרין לגבות ממנו ולא לא מזהרו אפסידו אנפשייהו (ב"מ שם).

מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

(א) ב"מ ח. עב. סנהדרין דף לב. ר"ה דף ב. ח. שבועות פ"ו מ"ה. לקמן דף קנא.; ב) [ב"מ יד: ע"ש ודף עב.]; ג) גי' רש"ל ואפי' כתב לו לאיקני וקנה ומכר ומשתעבד כבר לקח הכמ"ח, ד) [ועי' היטב תוס' ב"מ יד: ד"ה תניא וכו' מה שכתבתו מוגיא דהכא בקונטרס].

הגהות הגר"א

(ו) גמ' לקמא משתעבד לו לבתרא. נ"ב וקשה מאי קא מיבעיא ליה פשיטא דלקמא משתעבד דאי לבתרא מאוחרין אמאי כשרין ר"ל דלא [והשאר מתר]: (ב) רשב"ם ד"ה מאוחרין אמאי וכו' שמא קנה זה הלוה אלו נכסים וכו' שקנו מן הלוה הני נכסים: (ג) ד"ה הא מני וכו' שוש אחריות כך כתב: (ד) ד"ה ומאי מאי בוגב נמי דקתני חצי: (ה) תוס' ד"ה (בע"ח) מלוה וכו' ליתומים גדולים וכדאמרינן בבתובות לא ניחא לי למעבד מלוה מאי דאמרינן מכיון אותו: (ו) ד"ה מוקדמים וכו' קונסין אותו ואין גובה וכו' והיינו אפילו וכו' לא גבי דהא תניא כל"ל ותיבת הכם נמחק: (ז) **בא"ד** והדר תני הך משנה דהתם משמע דהכא נמי פסולים לגמרי: (ח) ד"ה גובה את הקרן וכו' ואפ' דאיקני קנה ומכר משתעבד מכל מקום כבר כל שעבודו דבעל חוב על הלוקח אי נמי יש לומר כל"ל וכ"ג פי' אמ"ל דאיקני קנה ומכר לא משתעבד ל"ק מידי אלא אפי' אמ"ל דאיקני קנה ומכר משתעבד נמי ל"ק דאיקני לאיתמר דמאחר דכשעה שלוה לא היה לו שום קרקע [אלא משעבדי] אם כן כבר חלה כל שעבודו דבע"מ על אותה הקרקע ושוב לא מצי לדחויה ואין לטרוף ממשועבדי' דתמריה ואין להקשות אמאי לא פיקסו התום' דלאחר שטרף בע"מ קרקע מן הלוקח קנה המוכר קרקעות ומכרן דליכא למימר דא"כ גם בשבח יגבה מבנכסי דגם בשבח היה קנוי כיון שכבר טרף הבע"מ קודם שלקח זה הקרקע וכן פיקסו התום' להדיא בפ"ק דב"מ דף י"ד וע"ש אלא הזכירו כי אם דמיירי שעשאו אחמיתי ולא ס"ל מירוץ הראשון התום' והכא: (ט) ד"ה אם תמלי לומר וכו' וה"ג הוה מצי למימר אפילו אם תמצי לומר דאיקני קנה ומכר לא משתעבד היכא דאמר דאיקני ולוה ולוה וחזר וקנה ולא מכר והורישו אלא מדסליק מיניה נקט בעיא כל"ל: (י) ד"ה מאי וכו' לא יורשי האב אחי כו' ואם"כ כל"ל מיבעי הכן נמתק: (כ) **בא"ד** פירוש דגרס ר"ח:

(א) נראה לי"ל דאם"ל דאיקני הוא דאיקני הוא דאיקני הוא

מתני' נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומרים אשה מתה [ו]ראשון ואחר כך מת הבעל יורשי [ז] אשה אומרים בעל מת ראשון ואחר כך מתה אשה בית שמאי אומרים יחלוקו ובית הלל אומרים [א]נכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב:

נפל הבית עליו ועל אשתו כו' ב"ה אומרים נכסים בחזקתן. תימה למ"ד בגמרא בחזקת יורשי האשה אמאי לא חשיב להו בהדי נכסים הנכנסים והיוצאין עמה ולמ"ד בחזקת יורשי הבעל אמאי לא תני לה בהדי כתובה ואיכא למימר דלא שוו בטעמייהו (ב) דפרישית בסמוך: **ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן.** קשיא לר"י מ"ש דהכא אמר נכסים בחזקתן ומפרש בגמ' בחזקת יורשי האשה ואילו בסיפא תנן נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודים שיחלוקו ואמאי הוה ליה למימר (ג) כמו התם נכסים בחזקתן דהיינו בחזקת יורשי האש כדפי' בגמרא ותירץ דהתי תנא ס"ל ירושת הבעל דרבנן ולכך לא הוי אלא בחזקת יורשי האשה ואפילו ס"ל נמי דאוריתא יש לחלק ולומר כיון דירושת הבעל אינה משום קורבה הוי בחזקת האשה אבל גבי נפל הבית עליו ועל אמו הוו נמי בחזקת הבן משום קורבה מיהו קשה לר' אלחנן דהא ר"ע איירי בסמוך בההיא דנפל הבית עליו ועל אמו ואילו ר"ע אית ליה ירושת הבעל דאוריתא לעיל בפ' יש נוחלין (דף קיא:) וגם בפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף מב:) מיהו מצי למימר (ד) בריש דנפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו ר"ע קאמר לה והא דקאמר מודה אמר היינו אפי' סברא להו כב"ש אבל מ"מ לא קתני לה בריש ועוד קשה לו לטעם דמחמת קורבה (ה) לה למה יהא יותר בחזקת הבן מבחזקת שאר יורשי האש והלא הם בתים מחמת קורבה אלו כמו אלו ור"י תירץ דגבי הבעל יש לחשוב יותר בחזקת האשה לפי שכמו שדרך האשה (ו) מתה קודם בעלה כך דרך הבעל למות קודם האשה ולא יירשנה ואין זה פורעונות ולכך לא סמכה דעתה כולי האי אבל גבי בן ואם דאם מת לפני האם הוי פורעונות להכי תקינו הכא גבי נפל הבית עליו ועל אמו שיהיו (ו) בחזקתה לפי שהוא עתיד ועומד לירש את אמו יותר ממה שהוא עתיד הבעל לירש את אשתו: **ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן.** קשיא לר"י למ"ד בגמרא בחזקת יורשי הבעל למה ליה טעמא דחזקתן תיפוק ליה שאינם יכולין להיות בחזקת יורשי האשה לפי שהיא לריכה שבועה על כתובתה ואין אדם מוריש שבועה לבניו כדאמרי רב ושמואל בס"פ כל הנשבעין (שבועות דף מח.) וקי"ל כותייהו ובגלמא לב"ש דאמר יחלוקו (ח) שאלי בחזקת יורשי האשה אין להקשות כלום דאין אדם מוריש שבועה לבניו דהא אית להו לב"ש כל העומד לגבות כגבוי דמי והוי כמו שמוחזקין בממון ואז אדם מוריש שבועה לבניו כדאמרינן בפרק כל הנשבעין (שם:) וגם לר"א [דאמר] בחזקת יורשי האשה ליכא לאקשויי מידי דהא אית ליה בפרק כל הנשבעין (שם.) דאדם מוריש שבועה לבניו ופליג אדב ושמואל אבל ר' יוחנן דהכא מסתמא לא פליג אדב ושמואל דהתם ומצינו למימר כגון שפטרה משבועה אבל לא משמע הכי אבל י"ל דהיא הנותנת (ט) משום שהנכסים בחזקת הבעל ואינם בחזקת יורשי האשה לא (י) יוכל להורים שבועה לבניה ולא יטלו יורשי האשה כלום אבל אם היו בחזקת יורשי האשה אז הוה אמרי' שיש לה הכל דהא כיון שהיו מוחזקין בממון שבועה כזו יכולה לבניה בממון ולא אמרינן אין אדם מוריש שבועה לבניו דהא לב"ש נמי הואיל והיא מוחזקת בממון מטעם דכל העומד לגבות וכו' לא אמרינן אין אדם מוריש שבועה לבניו אבל ליכא לשנויי כגון שיחד לה קרקע בד' מלרנהא דפטורה משבועה כדאמרי' בריש הע"פ (כתובות דף נה.) דל"כ כי מקשה מכמה (י)(ברייתות) בפ' כל הנשבעין (שבועות דף מח.) ופריך נמי מברייתא דמוקי (כ) כב"ש לישני ליה כגון שיחד לה ארעא בד' מלרנהא מ"ר וכשם הר"ר שמשון מ"כ שמעתי דלא שייך הכא טעמא דאין אדם מוריש שבועה לבניו דהא אין טעונה שבועה אלא משום דחיישינן דלמא מתפיס לה לרבי והיינו כגון שהלך למ"ה דאז מתפיס לה לרבי אבל נפל עליו כו' שהוא לפתע פתאום ליכא למיחש להתפסת לרבי ואין נראה לר"י כי למה אין לחוש שתפסה מחיים דאמרי' בחלמנה נזונית (כתובות לו. ושם) אלמנה שתפסה מטלטלין למזונותיה מה שתפסה תפסה ואמרינן דהיינו למזונותיה אבל לכתובה מפקינן מינה ומיירי כגון שתפסה מחיים דאמרי' בפרק הכותב (שם פה.) (ל) התפיסה לאחר מיתה לאו כלום היא ולמה אין לנו לחוש לתפיסה מחיים ואמרינן נמי בהשולח (גיטין ד' לה. ושם) אלא מגביה כתובה לארמלתא דחיים לגרי: **נכסים** בחזקתן. ביבמות פרק החולץ (דף לח.) ובכתובות פרק האשה שנפלו (דף פ: ושם) (מ) אמר מה יעשו בכתובה ובנכסים הנכנסים והיוצאים עמה ב"ש אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב וב"ה אומרים נכסים בחזקתן ופי' רש"י כי היכי דפליגי הכא אמוראי בגמרא הוו פליגי התם ובחזקתן היינו למר דאית ליה ולמר דאית ליה ואין נראה לר"ת דלא דמיא כלל מתני' דהתם להך דהכא דהא התם לא פליגי ב"ש אלא אנכסי מלוג ולא אכתובה כדדייק התם בגמרא מדקתני יורשי הבעל עם יורשי האב א"כ יורשי האב ודאי דהיינו בנכסי מלוג אבל בכתובה ב"ש מודו לב"ה ואילו הכא פליגי ב"ש אפי' בכתובה מדקתני יחלוקו סתמא ולא קתני עם יורשי האב כי התם והיינו טעמא דלא דמיא כלל דהכא לדהתם (נ) דבהא ודאי אין כח ליורשי הבעל דהא מיד כשמת הויא לה כמו שגבתה כבר כתובתה והויא לה ספק דאימור מתה ראשונה ולכך יחלוקו אבל התם כשמת הבעל קם הינם תחתיו וזקוקה לו ולא הויא כמי שגבתה כתובתה דעד אחר חליפה אין לה כלום ולהכי יש להו כח ליורשי הבעל ומודו כולי עלמא שהנכסים שלו בחזקת יורשי הבעל דלא פליגי אלא בנכסי מלוג אבל בכתובה ובנכסי אלן ברזל לא שלא נתנה כתובתה לגבות ממיים אבל הכא אית להו דיחלוקו מטעם דשטר העומד לגבות כגבוי דמי ולכך אין לחלק בין נכסי אלן ברזל לכתובה ועוד אמר דע"כ לא פליגי התם בחזקת מי כי הכא דא"כ תקשה לך למ"ד הכא בחזקת יורשי האשה א"כ התם נמי הוו נכסי אלן ברזל יותר בחזקת יורשי האשה לב"ש דלא פליגי בהא ונכסי מלוג יחלוקו א"כ הוו נכסי אלן ברזל יותר בחזקת האשה מנכסי מלוג ואדרבה יותר הם בחזקת הבעל מנכסי מלוג כדתנן ביבמות ריש פרק אלמנה לכהן גדול (דף סו.) עבדי אלן ברזל יאכלו בתרומה עבדי נכסי מלוג לא יאכלו בתרומה אלמא מוחזקין יותר נכסי אלן ברזל בחזקת הבעל מנכסי מלוג א"כ היכי מצי למימר דבשל מלוג יחלוקו יורשי הבעל ובשל אלן ברזל יהיו כולם לגמרי בחזקת יורשי האשה וליכא לאקשויי למאי [דפרישית] (פ) דהתם הוו נכסים בחזקת יורשי הבעל אמאי לא עדיב ותני להו נכסים וכתובה בחזקת יורשי הבעל וכן למ"ד בגמ' נכסים בחזקת יורשי הבעל אמאי לא עדיב ותני נכסים (פ) וכתובת אשה בחזקת יורשי הבעל דאיכא למימר דלא שוויתה בטעמייהו דנכסי אלן ברזל אינם כל כך בחזקת יורשי הבעל כמו כתובה לפי שנכסי אלן ברזל הביאה מביתה אבל כתובה מנה ומאתים הוא ונתן ואפי' כשאינה זקוקה ליבם הכתובה בחזקת יורשי הבעל ולמ"ד (פ) בחזקת יורשי האשה בגמרא לא שייך הכא למיתני בהדי נכסי מלוג דלא שוו בטעמייהו דאלו בחזקת הבעל יותר ואלו בחזקת האשה כדפרי' לעיל בסמוך. מ"ר: (ו) **נפל** הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודין שיחלוקו. שאלו לרבינו שמואל למה יחלוקו הוה לן למימר שיורשי האש הם ודאי בחלקו האחד (ג) שיש לה בנים אחרים והבן זה הוא ספק כי שמא מת קודם אמו והוה ליה ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי כדאמר ביבמות פרק החולץ (ד' לח. ושם) ספק וישם שבאו לחלוק בנכסי סבא בא ספק ואמר ההוא גברא בר מיתנא ופלגא דידיה וישם אמר את ברא דידי ולית לך ולא מידי הוי יבם ודאי וספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ופירש רש"י שם דלהכי קרו ליה ליבם ודאי לפי שהוא ודאי בפלגא אחד יש להיות ודאי בכל הנכסים וא"כ ה"ג אמאי לא אמרינן הכי ותירץ רבינו שמואל דהכא מיירי שאין לה לאם בנים אחרים אלא יורשי האם היינו אחיה שאם (ז)מת הבן אחריה אין להם כלום ולכך הם ספקות אלו כמו אלו ואין נראה לר"י ולר"ת ולריב"א דהא אפי' יש לה בנים אין לנו לחשוב זה (ז) ספק ודאי מדקאמר לקמן (ד' קנט:) גבי נפל הבית עליו ועל אביו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב כו' אלו לאו יורשי האב (ר) כו' ופירש רבינו שמואל בני מורישו אחי יורשי האב אחי הבן אלמא אע"ג דיש בנים אחרים לאב לא הוי אמרי' (ש) ספק ודאי שאין לנו לחושבן ודאי בכל הנכסים לפי שהוא ודאי בחלק אחד ועוד קשה לרבי מדתנן בפ"ק דב"מ (דף ג.) זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי מי שאמר חציה שלי ישבע שאין לו פחות [מרביע ויטלנו וזה ישבע שאין לו פחות מג' רביעים] ויטלנו אמאי לא הוי הכל שלו כיון שהוא ודאי וזה אחלי יטול הכל דהוי ספק וודאי ואין ספק כו' ועוד קשה לר"י מדאמר לעיל פרק בית כור (דף קז.) שני אחין שחלקו

מסורת הש"ס

(א) ל"ל ראשונה, (ב) רש"ל מוזכר זה, (ג) ל"ל שממנון, (ד) ל"ל ליתנן להם הלכך מספק לא תוציאם מחזקת כו'. יעב"ן, (ה) ל"ל מעניות, (ו) שיך לע"כ, (ז) גי' רש"ל מתה האם אחיה אין,

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ובית כו' ופריך נמי מברייתא דמוקי בב"ש לישני ליה כגון שיחד. תמוה לי דהא בהך ברייתא קתני שאחד גוזה בשבועה. הרי דמיירי במקום שנרשם שבועה ומוכח דמיירי בלא שיחד ולע"נ: **בא"ד** אלמנה שתפסה. לא זכיתי להבין דלמאי נריכים להקדמה זו ואף אם היה מהני תפיסה מחיים מ"מ ניחוש שמא תפסה ומהני בחתם תפיסתה ונפרעה מזה ובאה לפרוע עתה בחתם ועע"ג: **בא"ד** רב **לא** מגבי. מחוסר ביאור מה לאיה מהתם לחשבא דתפסה מחיים:

הגהות הב"ח

(א) במשנה יורשי האשה: (ב) תוס' ד"ה נפל וכו' ועל אמו אלו וכו' בטעמייהו בדאפרש בסמוך: (ג) ד"ה ובית הלל וכו' הוה ליה למימר נמי התם: (ד) **בא"ד** מיהו מצי למימר דרישא: (ה) **בא"ד** לטעם דמחמת קורבה למה כל"ל ומיהא לה נמחק: (ו) **בא"ד** שדרך האשה שתמות קודם וכו' הוי פורעונות. נ"ב הכי איתא ר"פ ר"ע: (ז) **בא"ד** בחזקתו לפי שהוא עתיד: (ח) ד"ה ובית הלל וכו' שהחצי בחזקת יורשי האשה אין להקשות כלום מההיא דאין אדם: (ט) **בא"ד** אבל ר"ל דהיא הנותנת דמשום. נ"ב מיהא לפי דעת התוס' ה"כ לרש לקש משום בר קפרא דיחלוקו קשה מההיא דאין אדם מוריש שבועה לבניו דמסתמא לא פליג אדב ושמואל וכמו שכתבו התוס' לעיל דר' יוחנן ועוד דהא אין קו"ל כרש לקש משום בר קפרא דיחלוקו וקו"ל כב ושמואל דאין אדם מוריש כו' וה"כ קשיא הלכתא אהלכתא ולפי' הר' שמעון אתי שפיר: (י) **בא"ד** אבל לא תוכל להורים שבועה וכו' הוה אמרינן שיש להם הכל דהא כיון וכו' יכולה להורים לבניה דהא לבית שמאי נמי הואיל והיא מוחזקת בממון לא אמרינן אין אדם מוריש שבועה לבניו אבל ליכא לשנויי: (כ) **בא"ד** ופריך נמי מברייתא דמוקי לה כב"ש. נ"ב לומר אמאי דמיק דשיה לבניי בכתה גוייני ולכסוף מצי נמי על בריתא אחת הא מני ב"ש היא דאמר שטר העומד לגבות כו' ליטי לבולהו בשעת חדא כגון שיחד כו' אלא כש"כ דלא ניחא בלל לבניי כגון שיחד כו': (ל) **בא"ד** דתפיסה דלאחר מיתה לאו כלום היא וכו' לא מגבי כתובה: (מ) ד"ה נכסים וכו' האשה שנפלו שנינו מתה מה יעשו בכתובתה: (נ) **בא"ד** דהכא ודאי אין כח וכו' מיד כשמת הבעל הויא לה: (ס) **בא"ד** למאי דפרישית התם אי הוי: (ע) **בא"ד** נכסים וכתובה בחזקת יורשי הבעל דאיכא למימר דלא שוו בטעמייהו דנכסי אלן ברזל אינם כל כך בחזקת יורשי הבעל כמו כתובה לפי שנכסי אלן ברזל הביאה מביתה אבל כתובה מנה ומאתים הוא ונתן ואפי' כשאינה זקוקה ליבם הכתובה בחזקת יורשי הבעל ולמ"ד (פ) בחזקת יורשי האשה בגמרא לא שייך הכא למיתני בהדי נכסי מלוג דלא שוו בטעמייהו דאלו בחזקת הבעל יותר ואלו בחזקת האשה כדפרי' לעיל בסמוך. מ"ר: (ו) **נפל** הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודין שיחלוקו. שאלו לרבינו שמואל למה יחלוקו הוה לן למימר שיורשי האש הם ודאי בחלקו האחד (ג) שיש לה בנים אחרים והבן זה הוא ספק כי שמא מת קודם אמו והוה ליה ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי כדאמר ביבמות פרק החולץ (ד' לח. ושם) ספק וישם שבאו לחלוק בנכסי סבא בא ספק ואמר ההוא גברא בר מיתנא ופלגא דידיה וישם אמר את ברא דידי ולית לך ולא מידי הוי יבם ודאי וספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ופירש רש"י שם דלהכי קרו ליה ליבם ודאי לפי שהוא ודאי בפלגא אחד יש להיות ודאי בכל הנכסים וא"כ ה"ג אמאי לא אמרינן הכי ותירץ רבינו שמואל דהכא מיירי שאין לה לאם בנים אחרים אלא יורשי האם היינו אחיה שאם (ז)מת הבן אחריה אין להם כלום ולכך הם ספקות אלו כמו אלו ואין נראה לר"י ולר"ת ולריב"א דהא אפי' יש לה בנים אין לנו לחשוב זה (ז) ספק ודאי מדקאמר לקמן (ד' קנט:) גבי נפל הבית עליו ועל אביו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב כו' אלו לאו יורשי האב (ר) כו' ופירש רבינו שמואל בני מורישו אחי יורשי האב אחי הבן אלמא אע"ג דיש בנים אחרים לאב לא הוי אמרי' (ש) ספק ודאי שאין לנו לחושבן ודאי בכל הנכסים לפי שהוא ודאי בחלק אחד ועוד קשה לרבי מדתנן בפ"ק דב"מ (דף ג.) זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי מי שאמר חציה שלי ישבע שאין לו פחות [מרביע ויטלנו וזה ישבע שאין לו פחות מג' רביעים] ויטלנו אמאי לא הוי הכל שלו כיון שהוא ודאי וזה אחלי יטול הכל דהוי ספק וודאי ואין ספק כו' ועוד קשה לר"י מדאמר לעיל פרק בית כור (דף קז.) שני אחין שחלקו

(ק) **בא"ד** לחשוב זה הספק ודאי כדקאמר לעיל גבי נפל. נ"ב זהו לפי גירסת ר"ח ור"ת דקוראין זו קנטיא לעיל: (ר) **בא"ד** מאי לאו יורשי האב בני דמסיק מאי יורשי האב אחי ופירש רבינו שמואל אחי הבן אלמא כל"ל ומיבנה בני מורישו אחי יורשי האב נמחק: (ש) **בא"ד** לא הוה אמרינן דהוי ספק:

עין משפט נר מצוה

קס א מיי' פ"ה מהל' נחלות הל' ו סמג עשין לו טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף ו:

רבינו גרשום

היה לו לגבות מן המוכר ולא יותר. ומשני מאי גובה נמי חצי שבח ולעולם יחלוקו: נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומרים האשה מתה ראשון. ואין לה כתובה דהבעל יורש אשתו ומסונא בחזקת בעל קא. ויורשי האשה אחיה אומרים הבעל מת ראשון. ב"ש אומרים יחלוקו בין עיקר הכתובה מאתים או מנה ובין התוספת דהיינו נכסי צאן ברזל שקבל עליו באחרית ובין הנכסים הנכנסים והיוצאין עמה כגון נכסי מלוג הכל יחלוקו שמוטל בספק הוא אם הוא יורש או היא: וב"ה אומרים נכסים בחזקתן. כלומר העמד הנכסים על מי שהיה מחזיק בהן העיקר ג) כתובה מאתים או מנה וכתובה דהיינו תוספת בחזקת יורשי הבעל משום דבחזקת הבעל קיימי קודם דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים: ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב של אשה משום דבחיי הבעל היתה אשתו מוחזקת בהן בנכסי מלוג שלה שהבעל לא קבלן באחריותו:

ג) עי' לקמן בסוגיא וע"ע ומלוגי הל' עכ מי שהיה מחזיק בהן: וכתובה. דהיינו מאתים או מנה ותוספת בחזקת יורשי וכו'.